

Peqqinnissamut Naalakkersuisoqarfik

pn@nanoq.gl aqqutigalugu, lich@nanoq.gl aamma eaca@nanoq.gl kopiinik
nassillugit

Nuuk, ulloq 22. januar 2025

Ukiuni arlalinni ilisimasat tunngavigalugit imigassamut politik-kimut innersuussutit pillugit Pisiffiup tusarniaanermut akissutai

Kalaallit Nunaanni peqqinnerup inuunerissaarnerullu piorsarnissaanik Pisiffik aammattaaq kissaateqarpoq

Kalaallit Nunaanni imigassamik atornerluinermik annikillisaanissamut
pisariaqartitsineq pillugu Pisiffik assut tapersersuivoq. Pisiffimmi
pinaveersaartitsineq kiisalu innuttaasunut allatuutissat peqqinnarnerusut
ukkataraagut. Ilaatigut "Silarsuarmi anguniagaq nr. 3: Peqqinneq aamma
inuunerissaarneraq"-mik malinnittumut, Pisiffiup piujuartitsinermut periusissiaanut
"NERISASSAT, AVATANGIISIT aamma INUIT" taanna pingaartutut ilaavoq.

Peqqinnerup piorsarnissaanut, uagut Pisiffimmi aalakoornartortaqaanngitsunik
imigassanik eqqumaffiginninnerput annertusarsimavarput, qinigassanillu
amerlisaalluta. Ukiuni kingullerni pingasuni tuniniaanerup
marloriaatinngorsimanera suliniutip inernerisimavaa. Tamatumunnga
peqatigitillugu Pisiffik qarasaasiakkut inuit naapeqatigiittarfiini imigassanut
pilerisaaruteqaanngilaq peqqinnarnerusunillu allatuutissanik
saqqummiussuinissaq pingaarnersiugaralugu.

Pisiffiup piujuartitsinermut periusissiaata ilagisaa Pisiffiup Peqqinnissamut
politikkaa, peqqinnarnerusumik toqqaasarnissamik tapersiisunik
tapersersortissarsiortarnerit aamma pilerisaaruteqartarnerit aqqutigalugit
nerisassat aamma imertakkat peqqinnarnerusut pillugit ingerlaavartumik
pisisartunik ilisimatitsisarnissamik siunnangerfeqarpoq.

Aammattaaq inuusuttut akornanni atornerluinermik ajornartorsiutaannut, Pisiffik
iliuuseqarfiusumik isummiussaqaarpoq. "Meeqqat- aamma Inuusuttut pillugit

aalajangersagaq" atorlugu, Pisiffimmi ikittaatinik, ikittaatit imassaannik gas-sinik aamma imeruusaatinik eqeernartortalinnik, inuusuttunut 18-t inorlugit ukiulinnut aamma atuarnarup nalaani 16-i inorlugit ukiulinnut, tuniniaasoqanngilaq. Allatuutissat peqqinnartut ukkataralugit, malittarisassallu erseqqissut atorlugit, Kalaallit Nunaat peqqinnerusoq Pisiffimmi sulissutigineqarpoq.

Kalaallit Nunaanni imigassartornermik kulturerisami ataavartumik allannguinnissamut, killilersuinnermik aamma inerteqqusersornermik qaangiisumik suliniuteqarnissaq piumasaqaataavoq. Nunani avannarlerni inuusuttut imigassartornerat, aammalu killilersuinnerit sunniutaat pillugit ataani allassimasut, killilersuinnermik atuutilersitsinerinnarnut taarsiullugu, inuiaqatigeeriaatsikkut (kulturikkut) isummanik suliarinninnissamik pisariaqartitsinermik ersersitsipput.

Kisitsisit aamma paasissutissat erseqqipput

Peroriartornermi atugassarititaasut aamma imigassartornermik ajornartorsiutit

- *Kalaallit Nunaanni 15-t 34-illu akornanni ukiullit akornanni Eqqarsartaatsikkut peqqissuuneq aamma peqqissuseq (SDU 2021) pillugu nalunaarusiami, inuup inersimasutut inuunermi kingusinnerusumi peqqissutsikkut pissusilersornerata sunniuteqarnera erseqqissarneqarpoq. Inuusuttut, angerlarsimaffimmi angutaasernermik aamma imigassartornermik annertuumik misigisaqartut imaluunniit misigisaqarsimasut, kiisalu meeraanermi kanngunartuliorfigitissimasut, annertunerusumik imerajuttunngornissamut aarlerinaateqarput. Innuttaasut inuusuttortaasa akornanni kingusinnerusukkut imigassartortalernissamut naleqqiullugu, peroriartornermi atugassarititaasut sunniuteqarnerat tamatuma erseqqissarpaa*

Europami pissutsinut ataqatigiissillugu Nunani Avannarlerni imigassartorneq

- *Europami inuusuttunut allanut Nunani Avannarlerni inuusuttut naleqqiukkaanni, Nunani Avannarlerni nunat tamarmik annertuumik suliaasaqarput (Island-i minillugu). 2020-mi ukiakkut saqqummersinneqartoq ESPAD¹-mik nalunaarusiaq nutaanerpaaq Europami inuusuttut imigassartornerannik naleqqiussivoq Nunanilu Avannarlerni inuusuttut Europami imigassartornerpaajusunut akuusut allakkiatut uppernarsaasiissutigalugu. Europami nunani 35-usuni Danmark-i atuinersaavoq, Norge tullersortaalluni, Savallimmiut sisamartaalluni,*

¹ 2019-imi Imigassaq aamma Aanngajaarniutit Allat pillugit Europami Atuarfinni Misissuinnermut Pilersaarussiaq

Finland-i arfinilertaalluni, Sverige qulingiluartaalluni aammalu Island-i 26-ertaalluni

Killilersuinerit aamma inuiaqatigeeriaatsikkut (kulturikkut) assigiinngissutsit sunniutaat:

- *Europami nunat 35-t akornanni inuusuttut imigassartornerinik qulaani tulleriiaarnilersorlugit qullersaalutik Norge-p, Savallimmiut, Finland-ip aamma Sverige-p inissitsiternerit eqqarsaatigalugu naak imigassanik aalakoornartortalinnik tuniniaanissamut kisermaassisussaataitaasunik ingerlatseqatigiiffeqaraluartoq, imigassartornerup appartinnissaanut malunnartumik killilersuisarnerit sunniuteqartarsimangitsut inissitsiternerisa ersersippaat. Aammattaaq, nunat inuusuttuni imigassartorfiginikinnerit akornanni nassaassaammata Frankrig-i (19-rtaalluni), Italia (28-rtaalluni), Grækenland-i (30-rtaalluni), tamarmik imigassamik sallaatsumik inatsisiliorfiusuusut, eqqarsariarnarpoq. Nunani tamakkunani imigassaq ulluinnarni inuiaqatigeeriaatsimilu (kultur-imilu) akuulluinnartuusutut ilaavoq*

Killilersuinerit kissaatigineqartumik sunniuteqarneq ajortut, tamatuma erseqqilluinnartumik takutippaa. Killilersuinerimik inatsisiliorneq iluaqutaanersaq, ilisimatuussutsikkut takussutissaqanngilaq. Imigassaarniarfiit immikkoortitat, sunniuteqarluartutut allakkianik uppersaasiiffiusimasuuppata, taava Nunani Avannarlerni inuusuttut aamma inersimasut akornanni Europami imigassartornermi appasinneppaatut inissisimassagaluarpot. Taamaattoqarnanilu. Aamma Island-i pilerisaarutinit aamma neqeroorutinit inerteqquteqartarnernik atuiffiunani kisiannili sivisuumik inooqatigiinnikkut suliniutitigut nikeriarsimavoq.

Kalaallit Nunaanni imigassamat kultur-imik allannguiniarnermik kissaat killilersuutitigut anguneqassasoq upperinngilarput. Tamatuminnga ilinniarneq inuup ataasiakkaap qaammarsaanikkut aamma allatut periarfissatigut pisariaqarpaa. Imigassamik kultur-i taannaavoq sunniutilik. Killilersuinerit sakkortuut, paasinnittaatsimik allannguisuunngillat. Akerlianillu soqutiginnilersitsiinnartarlutik. Inerteqqutaannarnik, paasinnittaatsimillu allannguiniarnerunngitsunik suliaqartoqaraangat, killilersuutinit avaqqutsiniarlutik atuisut nassaarniartuaannartut ilisimaneqarluarpoq.

Ukiunut arlalinnut uppersaasarsuineq tunngavigalugu imigassamut politik- kimut innersuussutit pingaarnertut naliliineq

Innersuussutit 1-4, sunniutaat killeqarmata ajornartorsiutaasut isumaqarpugut. Tamatuma saniatigut taakkuninnga atuutilersitsineq, nerisassat akiisa qaffannerannik, pisisartunut ajoqutaasumik, kinguneqassaaq. Nerisassani akinik qaffasinnerutitsineq, nunani kisermaassitsiviusuni, soorlu Norge-mi aamma Sverige-mi takussaavoq.

Innersuussut 5 taparserparput, aammalu siusinnerusukkut, Brugseni, Kamik, Politiit, CSR Greenland aamma Grønlands Erhverv (Sulisitsisut Kattuffiat) suleqatigalugit, Imigassamik pilerisaarusioqqusaannginnermik nammineq piumassutsumik suliniutinik aallarnisaanernik misiliisimalluta.

Aammattaaq innersuussutit 6-8, unamminiagassanik arlalinnik, atuutilersikkuminaatsunik, nassataqarmata ajornartorsiornartutut isigineqarpugut.

Innersuussutit 9-17 ajunngivissutut isigaagut, kisianni innersuussut 15 sunniuteqarnavianngitsutut nalilerlugu.

Una pillugu innersuussut 1: Imigassanut kisermaassisussaataitanermik pisortanit pigineqartumik atuutilersitsisoqarli

Imigassanut kisermaassisussaataitanermik pisortanit pigineqartup nassatarisassaasa kingunissaannut Pisiffik ernumassuteqarpoq.

Nerisassat akiinik qaffaernerit annertuut

- *Imigassanut kisermaassisussaataitaneq, qularutissaanngitsumik, allannguutinik taamaattunik malitseqartussanik iluanaarutissaagaluani annertuunik matussusiiniarnissanut akinik qaffaanernik annertuunik – pingaartumik nerisassani - pisariaqalersussanik nassataqassaaq*
- *Akinik qaffaernerit tamakku, uagut suliffeqartinniinnaanngitsoq kisiannilu aamma inuit peqqissusaannut ajortumik kinguneqassaaq*

Pisiffimmut aningaasaqarnikkut kingunissaa

- *Pisiffimmut iluanaarusiassaagaluani, marlunnik kisitsisitalimmik miliuuniliikkaanik annertussusilimmik annaasaqarnermik kinguneqassaaq, aalajangiinernillu oqimaatsunik aalajangiiffiusariaqartassalluni.*
- *Aalajangiinerit tamakkua sulisunik soraarsitsiortornernik pisiniarfinnillu matusisariaqarnermik ilaqartassapput.*

- *Tamanna unamminiagassaavoq ilungersunartoq, Pisiffiup aningaasaqarneranik aalajaatsuusumik ulorianartorsioritsisussaq pisaartornissanillu aningaasaliisarnernik unitsitsisussaq*

Akinik appaaneroqqinnissaq periarfissaanngilaq

- *Imigassanut kisermaassisusfaatitaanermik pisortanit pigisaqalernerannik, pisisartutsinnut pisiassanik akikitsunik amerlasuunik assigiinngisitaartunik qinigassaqartarnerup qulakkeernissaanut nalinginnaasumik iliuuserisartakkagut periaatsit naammakkunnaartunik pissutsinik atugaqalissaagut*
- *Tamatuma ingammik atuisut akikitsorsiornerusartut eqqussavai niuertarfimmik aningaasaqarnikkut aammalu inuiaqatigiinni isumaginninnikkut pisariaqartitanik naammassinnissinnaassuserput napatitsiinnarsinnaanerpullu unamminiagassissallugu*
- *Tamatumunnga peqatigitillugu nerisassat akiinik akuersaarnartumik annertussuseqartillugit atatiinnarnissai ajornarsissaaq*
- *Tamanna, akitsuinernut sunnerteqqareeqisunut Kalaallinut atuisunut annertuunik kinguneqassaaq*
- *Eqimattanut akissaatikinnerusunut akissaqarfigiuminartutut allamik pisiniarfigineqarsinnaasoq AKIKI akikinnerusumik niuerfissaq pilersitaraarput*
- *Pilersitsinerup, piffissami aningaasaqarnikkut unamminiagassalimmi, pisisartugut ikiorniarlugit, aaqqiissutissanik ujaasinitsinni, ilungersuutigut ersersippai*
- *Kisianni tassa akit, pisiortortarfinnit aalajangersarneqartarmata, nunarsuarmilu niuffannermi akinit sunnerneqaqqallutik, sulii apparteqqinnerunissaat periarfissaqanngilaq*

Pisiniarfinnik matusineq unammilleqatigiinnermik aamma akinik killilersuisarpoq

- *Illoqarfiit ilaanni pisiniarfinnik matooraaneq malunnartumik nerisassanut assigiinngisitaartunut periarfissanik killiliissaaq*
- *Tamanna akinik qaffasinnerusunik pilersitsissaaq, unammilleqatigiinnermillu amigaateqalersitsilluni*
- *Unammilleqatigiinneq amigaataasoq sunniuteqarluartumik akilersuinnermik atuisut kissaataannut akerliuvoq*

Aningaasaliinissat aamma inuussutissarsiornermik inerisaaneq pillugit nalornineq

Poortuutissat pillugit nalunaarutip 1. januar 2024-mi atuutilersinneqannginnerani puujaasaaqqanut utertitsivinnik nataaniq taqqaannartumik aningaasaliinernut Pisiffiup 2024-mi 14 mio. kr.-nit atorpai. Imigassamut kisermaassisusaaqatitaanermik pisortanit pigisaqalernissamik atuutilersitsisoqarsinnaaneraniq eqqarsaateqarluni taamak inatsisiliorneq annertutigisoq sulianeqarsimammat, nalinginnaanngilluinnartumik eqqarsaatigilluagaanngilaq. Qanormi tamakku aningaasaliinerujussuusimasut, ulluinnarni nioqqutissiaarniartut tungaanniit tamakku aningaasaliinerit, ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu aningaasaqarnermut nalikitsuusussat, ”utertoorusiassatut/keditere-gassatut” nalunaarsorneqarsinnaanissaat naatsorsuutigineqarsinnaanerluni?

Puujasaaqqanut utertitsissutitut toqqaannartumik aningaasartuutit saniasigut, ukiuni 10-15-30-inut siaartitikkaniq ingerlaavartumik aningaasaliiffioqqiffiusartuni, soorlu ingerlaavartumik aserfallatsaaliinermik aamma ingerlatsinermik, imigassamik kisermaassisusaaqatitaanerup kingunerinik, pisiniarfinnik imminut akilersinnaanngitsunik amerlasuunik matusisariaqalernermik nassataqassaaq.

Aammattaaq imigassamik kisermaassisusaaqatitaaneq pisortanit pigineqartoq, illoqarfinni inuussutissarsiornermik ineriartortitsinermik kinguaarsaassaaq. Ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu, ulluinnarni nioqqutissaarnianut aningaasaliinissamut periarfissat aamma ineriartortitsineq killeqassapput imaluunniit piujunnaassallutik, aamma inuiaqatigiinnut iluaqutaasinnaasut aningaasaliinerit piujuartitsiffiusut, arriillisinneqassapput imaluunniit unitsinneqassallutik.

Nunamut eqqussukkanut naatsorsueqqissaarutit, piviusumik imigassartornermut sanilliussinermut tunngavittut atorineqarsinnaanngillat

Piffissami 1. marts 2018-imiit 13. juni 2019-imut, taamanikkut imigassaq pillugu inatsisaasup ataani Kalaallit Nunaanni imigassamik tuniniaanermi assersuinerinik ilaqartunik, suliniutinik ingerlatsisoqarpoq. Imigassat pissarsiarineqarsinnaanerannik killilersuinnikkut imigassartornikinnerulernissaq siunertaasimavoq. Taamaattoq suliniutit tamakku inernerit, immikkuualuttortaqaqalutillu assigiinngisitaartuusimapput. Illuatigut piffissami imigassanik eqqussuinerimi appariafiusoq, tamatumunnga ataatsimut isigalugu atuinerimi appariarnerusinnaasumut ersiutaasinnaalluni. Aappaatigut Brugseni-mi aamma Pisiffimmi tunisat qaffiarlutik, tamatumunnga nunamut eqqussuinerimi

apparlaat innuttaasut imernikinnerulernerannik isumaqartariaqannginneranut ersiutaalluni.

Imigassamik atuineq, taamaallaat nunamut eqqussuineq aallaavigalugu uuttorneqarsinnaanngilaq, tassami tamakku, imigassanik pissarsiarineqarsinnaasup annertussusaa pillugu tamakkiisuunerusumik ersersitsisarmata kisiannilu inuit ataasiakkaat atueriaasiannik ersersitsinani. Atuinerup annertussusaata eqqoqqissaartumik aamma tatiginartumik takusinnaanissaa anguniarlugu ilumut qanoq imigassartortigisoqarneranik toqqaannartumik takutitsisunik tunisanut paasissutissanik aallaaveqarnissaaq pisariaqarpoq. Atueriaatsini allannguutini, najukkami tuniniaanermi siaruarerissutaasuni aammalu pissutsit attuumassutilinni allanik pissutsinik apeqqutaatitsimmata Kalaallit Nunaanni imigassartornerup ineriartornerata misissornissaanut Tunisanut kisitsisit tunngavigisassatut allakkiatut uppersaasiariuminarnersaapput. Taamaattumik imigassartornermik misissuinerit, tunisanut paasissutissanik tunngaveqartariaqarput, taamaalilluni politik-kikkut aalajangiinerit suliniutillu, niuffannermi piviusunik pisunik tunngaveqassallutik.

Pisortanit pigineqartoq imigassanut kisermaassisussaatitaaneq pillugu immikkuualuttut erseqqinngitsut aammalu imigassanik tuniniaanermi KNI'p inissisimanera

Pisortanit pigineqartoq imigassanut kisermaassisussaatitaaneq, tamatumani illoqarfinni aamma nunaqarfinni imigassamik tuniniaaneq KNI'p aqutaralugu immikkoortunik ininik pilersitsinissamut annertuunik aningaasartuuteqarfiussammat aningaasaliinernik annertuunik piumasaqaateqarfiussaaq:

- *Pisiniarfiup ataatsip iluani imigassat aammalu nioqqutissat allat immikkoortinneqarnissaat imaluunniit pisiniarfinnik immikkoortunik pilersitsinissaaq pineqarnersoq, tusarniaanermik allakkiami erseqqinngilaq*
- *Tamatuma saniatigut tamanna aaqqiineq, illoqarfinni unammilleqatigiiffiusuni, soorlu Qaqortumi, Nuummi, Maniitsumi, Sisimiuni, Aasianni aammalu Ilulissani, imigassaarniarnermut taamaallaat atuutissanersoq imaluunniit KNI aammattaaq nioqqutissaqatigiinnik allanik tuniniaasinnaassanersoq, erseqqinngilaq*
- *Pisiniarfinni pisiassaniit allaniit imigassat avissaaqqatinneqassanersut, taamaalillutillu ulluinnarni nioqqutissatut nalinginnaasutut isigineqassanngitsut tusarniaanermik allakkiami eqqaaneqarpoq, kisianni tamanna KNI'p nioqqutissat allat kategori-ivini inissisimaneranut apeqqut pilersinneqartoq ammaannarpoq*

- *”Attaveqaasersuutiniq aaqqissuussineq, aammalu KNI Pilersuisumi ilisimasaqassuseq pioreersut, tamakkiisumik pisortanit pigineqartumut imigassanut kisermaassisussaaitaanermut patajaatsumik tunngavittut ingerlatsissutaasinnaasut” tusarniaanermik allakkiami eqqaaneqarpoq, kisiannili qimerluukkat piviusut sorliit, naliliinermut tamatumunnga tunngavigineqarnersut, ersitsoqarani*

Nunaqarfinni annerusuni minnerusunilu pisunut amerlassusaannik annertuneruffiusunut sanilliullugu Nuummi imigassamik ajornartorsiutiniq pisut ikinneruneri pillugit nalunaarutigineqartut tusarniaanermik allakkiami ersippoq. Kisianni, siusinnerusumi 2018-2019’misut imigassanut inatsisip nalaani, illoqarfinni nunaqarfinnilu imigassanik assersuineranut immikkut akuersissuteqartoqaqqissappat, imigassanik aamma ulluinnarni nioqqutissanik avissaarsimatitsineq sunniutaarusinnaavoq. Sunniuteqarluartumik atuutsitsisoqartinnagu aammalu immikkut ittunik akuersissutiniq, siunertarineqartoq ajoquserneqassaaq.

Una pillugu innersuussut 2: Kommunini tamani akuersissuteqarnermik aalajangiisartunik suliamik ilisimasalinnik atuutilersogarli

Najukkami pissutsinik maleruagassallu suliassartaasa kingunerinik ilisimasalinnik qitiulluinnartumik peqataasuniit isummersuutiniq iluaqusersuutitaqanngitsumik aalajangiinermik suliaqartoqarnermik pilersitsisoqassammat, akuersissuteqarnermik aalajangiisartunut peqataanissamut, inuussutissarsiortut ilaatinneqannginnerat ajornartorsiornarpoq. Sinniisunik amigaateqartitsineq pissutsinut piviusunut ungasissunik aalajangiinernik aningaasaqarnermullu aammalu inuiaqatigiinnut pitsaanngitsumik kinguneqarsinnaalluni.

Tassaammat ulluinnarni nioqqutaarniat aamma akunnittarfiit- aamma neriniartarfiit susassaqarfii, aalajangiisartut innersuussutaannik aamma aalajangigaannik atuutilersitsisartuusut, suliarinninnermi qanoq pitsaanerpaamik aalajangikkat piviusunngortinnissaannut, inuussutissarsiortut ilisimasanik tapersiuteqartarnissaat, aalajangiisuuvoq. Taamaattumik inuussutissarsiortut akuersissuteqartarnermik aalajangiisartunut ilaajuartariaqarput tamatuma inuiaqatigiit peqqissusaat akiginagu, aalajangigassat paasissutissiinertalimmik tunngaveqartumik aalajangerneqartarnissaat qulakkiissammagu.

Una pillugu innersuussut 3: Imigassanik tuniniaanermut aamma sassaalliinermut piffissat killilersorlik

Imigassanik tuniniaanermik- aamma sassaalliinermik killilersuineq siunertamut naapertuuttumik aaqqiinerunngilaq, tassami atuisut, imigassat pissarsiarineqarsinnaaffiini pisiortonerulerlutik killilersuutitut tulluarsassagunarmata. Tamanna, imigassat pissarsiarineqarsinnaanerisa annikillisaarnissaat pillugu siunertamut ajoqutaasumik sillimmasersornermik kinguneqarsinnaavoq. Tamatuma saniatigut pissusilersorneq tamanna, sivikinnerusoq atorlugu annertunerusunik pisiortortalernermik passutassaqaernerulernikkut, pisiniarfinnik ingerlatsinermik aaqqissuussanut unamminiagassanik pilersitsissammat.

2018-2019’imi imigassanut inatsimmik sakkukillisaanerup ilaatut, ammasarfiit sivitsorneqaarnerisa kingorngini imigassanik tunisat qaffassimanngitsut paasissutissani ersippoq.

Naak ajornartorsiutini imigassamik aallaavilinnik annikillisaaneq anguniagaagaluartoq, maleruagassiugaanngitsunik periarfissanik, soorlu inerteqqutaasunik nammineq immiortalernernik, killilersuutit siunertaanngitsumik atuisunik imigassamik ujartuilersitsisinnaapput. Tamanna aarlerinaatinik annertuunik pilersitsivoq, tassami tunisassioriaatsit taamaattut amerlasuutigut ulorianartuupput aammalu nakkutigiuminaatsuullutik.

Kalaallit Nunaanni maanna inatsisaasunik akerliusumik periaatsit assigiinngitsut misigisalereerpagut. Assersuutigalugu taxa-nik immiaaraarniaqarpoq, akuersissutaateqarani inerteqqutaasumik imaluunniit matuklut tunorlikkut tuniniaaneq kiisalu inuusuttuaqqat allanit pisiniutitittut.

Nammineq immiortarnek inatsisinik unioqqutitsinernik allanik allatut periaatsit ilagaat tamatumani tunisassiornermi nioqqutissat soorlu honning-i, naatsiat aammalu sioraasat pingaaruteqarlutik. Kalaallit Nunaanni unioqqutitsilluni imigassanik niuffanneq annertoreeqaaq, sulilu annertunerulernissaa ernumanarluni.

Ataatsimut isigalugu killilersuinerit, ulluinnarni nioqqutaarnianut aammalu inuiaqatigiinnut ataatsimut isigalugu, aaqqiisinnaanermut naleqqiullugit ajornartorsiutini amerlanerusunik pilersitsinissaat aarlerinaateqarnerupput.

Una pillugu innersuussut 4: Imigassartorsinnaatitaanermut ukiorisanut killigititaq 21-inut qaffanneqarli atuutitillugulu

Ukiorisanut 21-inik killigititaq Pisiffiup tapersorsinnaangilaa, kisiannili ukiorisanut 18-inik killigititaq atuutitiinnartikkusullugu. Nioqqutissanik ukiorisanut killilersugaasunik tuniniaanermi sakkortunerusumik nakkutilliinermik tapersersuivugut kisianni tamatumunnga peqatigitillugu nunamut tamarmut kinaassutsimut uppersaammik atuutilersitsisoqarnissaanut kajumissaarutigalutigu. Kalaallit Nunaat maannakkorpiaq nuna tamakkerlugu kinaassutsimut uppersaammik peqanngimmat ukiunut misissuummik sunniuteqarluartumik atuutilersitsinissaq pisiniarfinnut unamminiagassaassaaq. Kinaassutsimut uppersaammik pisortatigoortumik atuutilersitsinissaq eqqarsaatigeqqullugu Naalakkersuisut kajumissaarumavagut, taamaalillutik sullitanut piuminartumik aamma ataqqinnittumik suliassaqaqatigiiffimmiittut (branche-miittut) tamarmik qanoq utoqqaatiginermik nakkutilliineq passussinnaaniassammassuk.

Imigassartorngaarnissamik kinguarsaanikkut aanngajaarniutinut allanut misiligaalernissamut soorlu ass. hash-imut imaluunniit ikiaroornartunut ajoqusiisartunut inuusuttut aarlerinartorsiulissapput. Aanngajaarniutit tamakku atuisunut ajoqusiiginnartanngillat ilaqutariinnullu, ilinniagaqarniarnermut aammalu suliffigisanut tamakkiisumik aseruiinnaratik kisiannili aammattaaq pinerlunniagaqatigiittut inatsisaatsuliornermut peqatigiiaarlutik tuniniaasarlutik akileraartinneqarsinnaanngitsunillu aningaasaqarlutik inuiaqatigiit arlalitsigut ajoqusiinermik tunngaviliisarlutik.

Soornguna imigassaq pillugu inatsimmut siunnersuummi hash-i ikiaroornartullu allat pillugit ukkataqartoqanngitsoq? Imigassamik killilersuinerit annertusisamik atuineq kingunerisinnaavaat tamannalu aningaasaqarnermut annertoorsuarnik kinguneqarsinnaavoq.

Inuiaqatigiit eqqarsaatigalugit ajornartorsiutit annertuut – piffissaq qanittoq kisiat eqqarsaatiginagu, aammalu inuiaqatigiit ataatsimut isigalugit, imigassaq ikiaroornartorlu pillugit siunnersuisooqatigiit aamma Naalakkersuisut qanoq isummiuseqqappat?

Una pillugu innersuussut 5: Pilerisaarusiortarnermik inerteqqut atuutitilerli aamma innersuussut 6: Akinik minnerpaaffiliinissaq siunertaralugu akinik misissuineq

Manna tikillugu sunik iliuuseqarsimavugut?

Naak imigassamik atuineq ukialunni appariartorsimagaluartoq maannalu Nunani Avannarlerni allani atuinerlut assingulersimagaluartoq, Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiit imigassamik atornerluinermik annertuumik unamminiagassaqarput. Ilaatigut tamanna tunuliaqutaralugu Kalaallit Nunaanni imigassartorneq annikillisinniarlugu, suliniummut nammineq piumassutsitsinnik aallarnisagassanik aallartitsinissamut peqataajumalluta ulluinnarni nioqqutaarniatut peqataasutut uagutsinnut pingaaruteqarsimavoq.

Taamani juli 2022-mi, Brugseni, Kamik, Politiit, CSR Greenland, Grønlands Erhverv aamma Pisiffik Kalaallit Nunaanni imigassamik atornerluinerup annikillisinneqarnissaanut namminneq piumassutsiminnik suliniutinik arlalinnik peqatigiillutik suliaqarput.

WHO’p anguniagai aamma FN’p Silarsuarmi anguniagai aallaavigalugit nammineq piumassutsimik aallarnisagassatigut peqatigiilluni Kalaallit Nunaanni imigassamik atornerluinermik annikillisitsinissaq kissaataasimavoq.

Aallarnisagassat taakku pingasut tassaasimapput:

1. Illup avataani imigassamik pilerisaarusiarinerata unitsinneqarnera
2. Soorlu ass. rabat-itigut aamma annertuumik tunisaqarnermi il.il. imigassanik neqerooruteqartarnernik unitsitsineq
3. Suliassaqaqatigiiffiup (branche-p) akilersugaanik, aningaasaateqarfiup pilersinneqarnera. Pilerisaarusiortoqannginneratigut aamma neqeroorusiortoqannginneratigut, ilassummik iluanaaruteqartoqassasoq, misilittakkat takutippaat. Aammalu siunertaanngimmat, Suliassaqaqatigiiffik (branche) ilassummik iluanaaruteqartassasoq, “inuiaqatigiinnut utertillugu” akiliisoqartarpoq. Aningaasaateqarfimmi aningaasaatit, imigassamik atornerluinernut aamma pinaveersaartitsinermik peqqissutsimik aallarnisagassanut, pitsaaliuineramik suliniutinut atornerqartassapput. Aningaasaateqarfiup katitigaanera, suliffeqarfinnit aamma suliamut ilisimasalinnik attuumassuteqanngitsunik ilaqassaaq

Ajoraluartumik, Atuisunut- aamma Unammilleqatigiinnermut Aqutsisoqarfik, ataatsimoorussamik suliniarnermik unitsitsisumik, tulluuttunik akerliliinnermut tunngavilersuuteqarpoq:

- *Unammilleqatigiinnerup killilersimaarnissaanik siunertalimmik imaluunnit malitseqartumik suliffeqarfiit nalinginnaasumik isumaqatigiissusioqqusaannginnerat pillugu unammilleqatigiinnermik inatsimmi § 6. Aammattaaq Atuisunut- aamma Unammilleqatigiinnermut Aqutsisoqarfiup isumaa malillugu, neqeroorusioriaatsinik il.il. aalajangersimasunik atuinnginnissamik imigassamik neqerooruteqannginnissaq pillugu, suliffeqarfiit akunnerminni isumaqatigiissutaat, akeqartitseriaatsinik- aamma akikillisaariaatsinik (soorlu annertuumik pisigaanni akikillisaaneq (rabat-i)) aalajangersimasunik atuinnginnissaq taamaaliornikkullu suliffeqarfiit akunnerminni akinik unammillernermik killilersimaarinerat, isumaqatigiissutaasutut isigineqartariaqarput*
- *Aammattaaq neqeroorusiatut aviisini atuisunut imigassaq pillugu pilerisaarusiunnginnissamik isumaqatigiissutit tamakkuninnga niuffannermi imminniit pisisartunik tiguaaniarneq pillugu unammilleqatigiinnermik sanngiillisaasutut isigineqartariaqarunartut Atuisunut- aamma Unammilleqatigiinnermut Aqutsisoqarfik isumaqarpoq. Taamaattumik niuffannermik agguluinnermut annikillisakkatut ilusilimmut eqqaanarpoq*
- *Taamaattumik tunisassiamik type-mik pilerisaarinissamik killiliisimaarinissaq pillugu unammilleqatigiit akunnerminni nalinginnaasunik isumaqatigiissutaat, pingaartumik neqeroorutininik (aalajangersimasunik) atuinissamut attuumassuteqarpat, aallaavittut unammilleqatigiinnermik killiliisimaarutitut isigineqartariaqarpoq*

Taamaattumik suleqatigiissitaliamiit pisinnaasunik marlunnik takussutissiortoqarpoq:

- *Imigassamik pilerisaarusiornissamut aamma neqeroorusiornissamut inerteqquteqaataasoq inatsit nutaaq*
- *imaluunniit nammineq piumassutsimik imigassanik pilerisaarusiornermik aamma neqerooruteqartarnermik unitsitsinermik isumaqatigiissuteqarsinnaanermut inerteqqutaajunnaarsitsisumik, Unammilleqatigiinneq pillugu inatsimmi allanngineq. Kapitali 2-p ataani ilanngussineq (unammilleqatigiinnermut killilersuisunik isumaqatigiissutitut inerteqqut)*

Ulloq 17. oktober 2022, Brugseni aamma Pisiffik Aningaasaqarnermut Naalakkersuisumik Naaja H. Nathanielsen-imik aamma Peqqinnissamut Naalakkersuisumik Mimi Karlsen-imik ataatsimeeqateqarput, tamatumani qulaani isumassarsiat suliniutillu saqqummiunneqarlutik.

Ataatsimiinnermi, Naalakkersuisuniit illugiinniit iluarisimaarinninnernik ersersitsisoqaraluartoq taamaattoq ajoraluartumik Naaja H. Nathanielsen-imiit imaluunniit Mimi Karlsen-imiit malitseqartitsinermik ataatsimiissutit uterfigineqanngillat.

Aatsaallu februar 2023-mi Peqqinnissamut Naalakkersuisoqarfiup, tupamut-aamma imigassanut inatsimmut nutartikkamut oqaaseqaateqarnissamut ulloq killiussaq nassiullugu, peqataasuniillu attuumassutilinniit isummanik ujartuilluni. Inatsisitigut aammalu nammineq piumassutsikkut, nikotin-imik aamma imigassamik atuineramik annikillisaanikkut innutaasut peqqissusaannik pitsanngorsaanaasaaq anguniagaavoq. Tamatumunnga atatillugu, ulluinnarni sulinerminni innuttaasut imigassamik aamma nikotin-imik atuinerannik qimerluuisunik, peqataasuniit attuumassutilinniit isummanik aallernissaaq, Peqqinnissamut Naalakkersuisoqarfiup kissaatigaa. Pisiffik, Sulisitsisut Kattuffiat suleqatigalugu inatsimmut oqaaseqaatinik nassiussivoq.

Pisiffik, immiaaqqamut ataatsimut akit minnerpaaffissaannik aalajangersaasoqarnissaanut akerliliissutissaqanngilaq. Taamaattoq, akinik misissuineramik ingerlatsinissaaq Pisiffimmiit tunngavissaqarsorineqanngilaq. Pisortanut pisariaqanngilaq misissuineramik taamaattumik ingerlatseqqaanngikkaluarluni, akit minnerpaaffissaat aalajangersarneqarsinnaakutsoorput.

Una pillugu innersuussut 7: Akinik alapernaarsuineq aamma innersuussut 8: Akitsuutini ukiumoortumik tulluarsaasarneq

Imigassartornermut aamma innuttaasut peqqissusaannik kivitsinissamik maleruagassiutinissamut atortutut, akitsuutini qaffaasarnissanut Pisiffik assortuinngilaq. Taamaattoq suliniutit taamaattut eqqarsarluaqqaarluni aammalu paasissutissat misilittakkallu pioreersut tunngavigalugit ingerlanneqartarnissaat pingaaruteqarpoq. Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmit, imigassanut aamma inuussutissanut allanut ullutsinni akit alapernaarsugaalereernikuupput, tamakkualu paasissutissat Naatsorsueqqissaartarfiup paasissutissaasiviani pissarsiarineqarsinnaallutik. Taamaalluni, inuussutissat aamma imigassat/tupat akiini oqimaaqatigiikkunnaartoqarpat, Naalakkersuisut/Inatsisartut akitsuutini qaffaasoqassanersoq aalajangigassaraat.

Akitsuusersortakkanik eqimattanik, imigassanik aalakoornartortalinnik soorlu immiaaqqanik (cider-it ilaatillugit), vin-inik, hedvin-inik aamma imigassanik kimittuunik, piuminarsaanissaq pillugu Pisiffik kissaateqarpoq. System-ip suliffeqarfinnut aamma oqartussaasunut ujaasiffigiuminarsarnissaa aammalu aqukkuminarsarnissaa, allannguineramik tamatuminnga anguniagaavoq.

Piuminarsaaneq assersuutigalugu imigassap kimittussusianik tunngavilersukkanik akuttoqatigiiaanik erseqqissunik tulliuttunik imaqarsinnaavoq, makkuusunik:

- **Kimittussutsimut procenti 0 - 1,20:** Kategori (immikkoortitigaassuseq) taanna, imertakkanik aalakoornartortakitsunnguanut, immiaaqqat aalakoornartortaqanngitsunut imaluunniit tunisassiat aalakoornartortakitsunut tunngavoq
- **Kimittussutsimut procenti 1,21 - 10:** Immiaaqqanik, cider-inik aammalu tunisassiannik imeriaannarnik, nalinginnaasumik annikitsumik aalakoornartortalinnik, taamaattumillu ulluinnarni nioqqutissaarniat sammisaannut ilaalluinnartunik ilaqarpoq
- **Kimittussutsimut procenti 10,01 - 16:** Vin-it nalinginnaasut amerlanerpaat kategori-imi inissisimaffianni vin-inik tunisassiat inissinneqarput
- **Kimittussutsimut procenti 16,01 - 25:** Hedvin-inut kategori-isoq imaluunniit "sallaatsumik" aalakoornartortallit assersuutigalugu vin-it kinguleqqiutit aamma likør-it aalakoornartortallit, akunnattumik aalakoornartumik imallit
- **Kimittussutsimut procenti 25,01 - 100:** Assersuutigalugu snaps-inik, vodka-nik aamma whisky-nik ilaqartut, qaffasinnerungaatsiartumik aalakoornartortallit

Piuminarsaaneq tamanna, akitsuutininik naatsorsuinernut aamma - akileeqqusissutininut sunniuteqarluarnerusumik passussisarnissamut iluaqutaassaaq, tamatumunnga peqatigitillugu tunisassiat akitsuutininut kategori-inut eqqortunut inissinnissaannut, ulluinnarni nioqqutaarnianut oqinnerulissalluni. Aammattaaq akitsuusigassanik eqimattanik piuminarsaaneq, tamatumani akitsuutit akillu tunisassiani akikitsuni eqimattat ilaanni qaffanneqassammata, Nunatta Karsianut isaatitsinerunermik nassataqassaaq.

Imigassanut akitsuutininik qaffasitsitsitsiffiusuni Sverige-mi aamma Norge-mi misilittakkat, takutippaat tamatumuunakkut innuttaasunut agguaqatigiissillugu, appassissumik akitsuuteqarfiusunut Danmark-imut aamma Tyskland-imut sanilliullugu imigassartornikinnerulersitsisinnaasoq. Tamatumunnga peqatigitillugu Sverige-mi aamma Norge-mi, imigassartornermut

attuumassutilinnik peqqiilliuutinik ikinnerusunik misigisaqarfigineqarpoq, sunniuteqarluartumik akitsuutitut politik-keqarnerup inuit peqqissusaannut iluaqutaaneramik erseqqissaataasumik

Taamaattoq qaffasinnerusumik akitsuusersuineq, pingaartumik eqimattanut qajannartunut siunertaanngitsunik kingunipilunnik nassaqarsinnaavoq. Assersuutigalugu inuit ilungersunartumik atornerluisut, inuussutissanut pisariaqavissunut, soorlu meeqqaminnut ilaquttaminnullu nerisassanut taarsiullugu imigassamik pingaarnersiuisinnaapput. Tamanna ilaqutariinnut unamminiagassanik annertusisanik nassaqarsinnaavoq, maleruagassiuinermik sakkutut suliniutit imminni isumaginninnikkut suliniutinik ilaqartillugit oqimaatigiissitsilluni atortariaqarnerannik erseqqissaataalluni.

Innersuussut 15: Imigassani peqqissutsimut paasissutissanik allagartat

Imigassat puuini peqqissutsimut aarlerisaarutit pitsaaliuinermik sunniuteqartarnerannik ersiuteqanngilaq. Tupanik tunisassianiit, ersisaarutit aamma aarlerisaarutit, atuineramik annikillisisinissamut sunniisinnaanngitsut, misilittakkat takutippaat. Tupamik tunisassiani aarlerisaarutit pingaartumik meeqqat inuusuttuaqqallu pujortartalernissaannik pitsaaliuinissamik siunertaqarput, imaammammi inersimasut pinngitsuuisinnaannginnertik pissutigalugu pujortartarmata, taamalu assilissaniit oqariartuutiniillu sunneruminaannerullutik.

Allagartanik ikkussuinerit pisariaqanngitsumik suliakkersuinerussaaq ulluinnarnii nioqqutaarniat sulisuinut, aammalumi ilisimaneqartuni silarsuup ilaani allani imigassat puuini allagartalersuineq atugaqartoqarnerannik ilisimasaqartoqarani.

Oqaaseqaatit aamma qimerluukkat allat

Pisortani imigassamik nakkutilliineq aamma KNI-p namminersortunngorsarneqarnera

Peqqinnissamut Naalakkersuisoqarfiup pisortanit pigineqartoq imigassamut kisermaassisussaataaneq periarfissarsiuuppagu, illuatungaagullu Siulittaasup Naalakkersuisoqarfiani tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit KNI-p namminersortunngorsarnissaa misissorneqarluni isummamik aalajangiusimanninnertut taaneqarsinnaanngilaq.

- *Tamatumunnga atatillugu Peqqinnissamut Naalakkersuisoqarfiup aammalu Siulittaasup Naalakkersuisoqarfiup akornanni naammattumik ataqatigiissaarisogarnarluni?*
- *Niuerniartarfiutigisamik iperaaniaatigaluni tuniniaasoqarnermik ilaqarpat qanoq pisortanit imigassamik nakkutilliineq pillugu kissaat, atassuserneqarsinnaagami?*

Illuatigut pisortanit nakkutilliivimmik pilersitsinissaq pillugu kissaatip aammalu aappaatigut aningaasaqarnikkut ingerlalluassusermik namminersortunngorsaaneramik anguniakkap akornanni ataqatigiingitsoqarsorinarpoq. Naalakkersuisoqarfinnik ataatsimeeqateqartarnissanut peqataarusunnarpoq, tamatumani paasissutissanik attuumassutilinnik saqqummiisarsinnaalluta, peqatigiilluta ineriartornermik siuarsaaqataasinnaaniassagatta.

Sunniuteqarluartumik imigassamut politik-kimut inuussutissarsiortut ilassuteqarnissaat pisariaqarpoq

Siunissami imigassaq pillugit politik-kimik, (tusarniaanermik allakkiami qupp. 9-mi), siunissami imigassaq pillugu politik-kimut najoqqutassiani qulini nassuiaatigineqartutut, suliaqarnermut peqataanissamut inuussutissarsiortut, ilaatillugit ulluinnarni nioqqutaarniat, periarfissaqanngimmata ajornartorsiutaavoq, tamannami misilittagaq ilisimasallu qanoq politik-kip ulluinnarni sulinermit pitsaanerpaamik atuutilersinnissanut naleqqiullugu nalilipilussuummata. Aammattaaq ulluinnarni nioqqutaarniat, ulluinnarni imigassanut attuumassutilinnik unamminiagassanik passussinermik peqataapput pingaarutillit. Atuisut pissusilersornerannik, niuffannermi ingerlaatsinik aammalu politik-kikkut suliniutinik atuutilersitsinerni sulinermit unamminiagassanik paasinninnissamut immikkut illuinnartumik inissisimaffeqarpugut. Ikioqatigiinnissarput piumasaqaataavoq.

Naak aningaasarsiornermik sunnigaanngitsumik inuit peqqissusaat eqqarsaatigalugu politik-kitaanik ineriartortitsinissaq pisariaqarluinnartoq, ulluinnarni nioqqutaarniat suli atuutilersitsinermi pitsaasumik tapersiuteqarsinnaapput. Inuit peqqissusaannik illersuiitigaluni aammattaaq aningaasaqarnermi aammalu sulinermit piviusuni pissutsinik Kalaallit Nunaata unamminiagassarisaanik eqqarsaatiginnittumik, aaqqiissutunik nassaarnissamut ilisimasalittut tapersiutissaqartoqarpoq. Ingerlatsinermut tamatumunnga iluaqusiinissamut, ulluinnarni nioqqutaarniat ilaatinneqanngippata pissutsit

pingaaruteqarluinnartut, politik-kiliussamik sunniilluarnissat
pitsanngorsaanissallu qaangiinnartoorneqarsinnaapput.

Taamaattumik ulluinnarni nioqqutaarniat politik-kerisassamik ilusilersuiner
ilaatinneqannginnerat imminut assortuuppoq tassami uagut suliasarisarput
taama qitiutigimmat suliniutit akuersissutigineqartut inuiaqatigiinni
piviusunngortittussaagatsigit.

Ulluinnarni nioqqutaarniatut, nammakkusutatsinnik, inooqatigiinnermut
akisussaaffeqarpugut. Qularutiginnigilluinnarparput, ingerlatami peqataasutut
atuutilersitanut piginnittutut misigisimanikkut paarsilluarnarnerusoq. Upperaarput
paasissutissiisarneq aamma pitsaaliuinernik suliniuteqartarneq siumut
aqqutissasoq, aammalumi Kalaallit Nunaat inerteqquteqarfiusoq
tunaartarinnginnatsigu.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga

Pisiffik A/S

Per Steen Larsen

Pisortaaneq

